

NEODVISNOST

Izhaja tedensko — Velja po pošti dostavljen: na mesec
Din 6.—, za tujino na mesec Din 10.— — Oglasi po tarifi

Tednik za vsa javna vprašanja

Uredništvo in uprava: Maribor, Ulica 10. oktobra — Telefon
26-16 — Rač. poštne hran. 17.160 — Rokopisov ne vračamo

Radi tehničnih težkoč se je današnja številka »Neodvisnosti« zakasnila, kar naj naročniki blagohotno oprostite. Uredništvo.

Kmečko-delavsko gibanje in socialisti

Priobčujemo dopis našega prijatelja iz podeželja, ki je na zelo lep način razvil svoje misli. Želimo, da se oglasi k temu vprašanju še več prijateljev, posebno delavcev, da se to vprašanje do dna izčisti in da se uveljavi ljudsko mnenje.

Zadnja »Neodvisnost« je poročala, da so se pod predsedstvom dr. Kukovca zbrali v Mariboru na prijateljskem sestanku zastopniki iz vseh okrajev Slovenije. Na sestanku je bilo prebrano pismo socialističnih voditeljev Petejana in Eržena, ki sta sporočila, da je postal dogovor med Skupino Slovenske zemlje in socialisti z dne 20. jun. 1936 brezpredmeten.

Socialistično delavsko gibanje je gibanje za novo, za socialistično družbo, v kateri ne bo več izkoriščal človek človeka, kar se danes čisto kruto godi na vsem svetu, ko izvaja mednarodni kapitalizem nad delavstvom in vsem delovnim ljudstvom pritisk, ki ga mi čutimo in ki pomeni nizke mezdne, slabe delovne pogoje, nesorazmerje med poljskimi pridelki in tovarniškimi produkti, brezposelnost, splošno pomanjkanje, nacionalno in socialno zatiranje, vojno nevarnost itd. Delavstvo sicer najbolj občuti kapitalistično izkoriščanje, vendar ni delavski razred edini, nad katerim se bohoti kapital. Tudi kmetje, obrtniki, intelektualci in drugi so žrtve brezposelnosti, nizkih cen kmečkih pridelkov, odiranja raznih bank itd., kar ni nič drugega kakor kapitalistično izkoriščanje v drugi obliki.

Ni čudno, da so se pod tako težkimi prilikami našli slovenski kmetje, obrtniki, intelektualci in tudi delavci pri skupni mizi z zahtevo po demokratizaciji, kar bi jim dalo možnost svobodnega političnega dela, da bi se mogli gospodarsko opomoči in se otresti vseh nepravilnih bremen.

Socialistično delavstvo je mnenja, da je socializem le višja in najpopolnejša oblika demokracije, da je demokracija nujno razdobje v razvoju in socializem in radi tega se socialistično delavstvo priključuje z vsemi silami splošnemu gibanju za demokracijo in slovensko samostojnost; v demokratično mislečem kmetu, obrtniku, intelektualcu pa vidi svojega naravnega zaveznika. Socialistično delavstvo je živ del slovenskega naroda, internacionalno je v tem, da vidi v odpravi nacionalnega zatiranja pogoj za mirno sožitje vseh narodov. Radi tega ni njegovo mesto izven, temveč v slovenskem ljudskem gibanju.

Kmečko-delavsko gibanje ni in ne more biti stranka, je gibanje, čigar edini namen je le zbiranje in aktiviziranje vseh demokratičnih sil v enotno fronto proti vsakemu nasilju in samovladi, za demokracijo. Radi tega se kmečko-delavsko gibanje ne sme spuščati v razna strankarska uganjanja in intrige, biti mora NEPRESTANI KLICAR slovenskemu ljudstvu, klicar k enotnosti vseh slovenskih demokratičnih sil. Obnašanje nekaterih socialističnih »voditeljev« nas ne sme navdajati z malodušjem. Socialistično delavstvo je in ostane v taboru slovenske demokracije.

Končno še nekaj besed o sedaj razveljavljenem dogovoru med skupino Slovenske zemlje in socialisti. Ta dogovor ni rodil pričakovanega uspeha, ker ni bil na strani tistih »voditeljev« socialistov, ki so ga podpisali pri zeleni mizi, nikoli iskreno mišljen. Bilo je z njihove strani le takiziranje. Tudi je bilo takoj jasno, da bodo voditelji našega oficialnega socializma dogovor odpovedali, čim so se znova, kakor pod prejšnjim režimom, odločili, da prijavijo v Beogradu svojo stranko. Kaj v današnjih razmerah to pomeni, ni treba posebej razlagati. Za to ceno so zapustili organizirano demokratično opozicijo v državi. Kakor mnogi, je tudi ta njihov ko-

Sklepi kongresa bivše samostojne demokratske stranke so še vedno predmet živahnih razprav v vseh političnih krogih. Na tem kongresu je bila sprejeta resolucija, ki skuša podati stvaren primer rešitve našega notranjega vprašanja. Prvič v naši klavni povojni politični zgodovini beležimo izjemen pojav, da se je stranka, ki korenini pretežno v srbskem narodu, izjavila stvarno za preureditev našega notranjega državnega ustroja po načelu in težnjah, ki se znatno približujejo načelom in težnjam hrvaškega naroda. Prvič tudi resolucija sprejeta na tem kongresu priznava izrecno obstoj Slovencev in slovenskega vprašanja. Za nas je celo Davidovičeva resolucija mnogo širša in pomembnejša nego resolucije in izjave Mačkove stranke, ki se ni doslej glede Slovencev nikoli določno izjavila. Značilnost te okolnosti ni treba še posebej podčrtati.

Dejstvo, da je bivša demokrat. stranka, nasprotno dosedanjim praksi ostalih opozicijskih strank, ki so glede Hrvatov in Slovencev in praktične rešitve notranjega problema ostale le pri splošnih teoretskih naglašanjih in trenutnih političnih kombinacijah, povedala javno in določno svoje misli in predložila svoj, vsaj do neke meje izčrpen in sodoben načrt rešitve našega notranjega državnega spora, utrjuje opravičeno naše pričakovanje, da bodo opozicijske skupine prešle končno od politike splošnega uganjanja in tipanja k stvarnemu razpravljanju in dejanskemu združevanju na osnovi konkretnih izjav.

Resolucija glavnega odbora demokratske stranke poudarja najprej, da mora biti novi ustavni red skupno delo Srbov, Hrvatov in Slovencev in da mora temeljiti na načelih narodne suverenosti in dosledno izvedene parlamentarne vladavine. Le zdrav in nemoten razvoj strankarskega življenja omogočuje resničen parlamentarizem. Vsakemu državljanu se morajo zagotoviti vsa jamstva pravne države. Vlada naroda, izražena v parlamentarnem režimu, se mora izpolniti z uvedbo samoupravnih ustanov, začeti pri ljudskih občinskih samoupravah. Nova notranja ureitev je možna edino na osnovi sporazuma med Srbi, Hrvati in Slovenci. Narod v naši državi ni enородen. Sestavljajo ga Srbi, Hrvati in Slovenci, ki so sicer sorodni po krvi in jeziku, po skupni kmečko-ljudski osnovi, po kontinuiteti ozemlja, na katerem živijo in po nerazdeljivosti usode, ki jih je združila v eno državo. Ti trije narodi izkazujejo vse pogoje za ustvaritev široke duhovne skupnosti, ki jih bo vse zajela. Naloga bodočnosti je, da uredi tako duhovno skupnost s pospeševanjem svobodnega tekmovanja vseh zgodovinskih političnih, socialnih in kulturnih posebnosti srbskega, hrvaškega in slovenskega naroda. Medtem je pa potrebno računati s stvarnim dejstvom, da obstajajo trenutno tri posebne zgodovinske kulturne individualnosti: srbska, hrvaška in slovenska.

Dosedanja izkustva dokazujejo, da se ne more v okviru ustanov, ki jih nudi enotna unitaristična država, organizirati in vnaprediti skupno in enotno državo Srbov, Hrvatov in Slovencev, da se mora nasprotno za njeno notranjo ureditev najti nova, primernejša oblika, ki bo odgovarjala tej dvojni potrebi, da se namreč na eni strani ustreže srbskim, hrvaškim in slovenskim posebnostim, na drugi pa omogoči vzajemno sodelovanje Srbov, Hrvatov in Slovencev v skupni državi, dajajoč skupni državi, z enim parlamentom, izvoljenim od celokupnega naroda, na razpolago potrebna sredstva za poglobitev moralnega in gmočnega napredka Srbov, Hrvatov in Slovencev.

Resolucija poudarja nadalje, da se mora državna organizacija prilagoditi gospodarskim, socialnim in kulturnim nalo-

rak obsojanja vreden. Ne strinjamo se z njim socialistični delavci, ki odobravamo delo kmečko-delavskega gibanja in želimo še nadalje ostati z njim tesno poveza-

Korak dalje

gam moderne države, ki se ne more zadovoljiti samo z uvedbo demokratskega političnega režima, marveč mora tudi upoštevati pravičen gospodarski, socialni in kulturni red, v katerem se bodo lahko uveljavljali in izživiljali široki ljudski sloji. Politično skupnost mora izpolniti socialna in kulturna skupnost. Družba in država morata zagotoviti obstanek in napredek gospodarsko ogroženim slojem, zlasti delavstvu, kmetstvu, malim obrtnikom, nezaposlenim intelektualcem itd. Resolucija odklanja zato razredne privilegije in razredno državo, ki služi le interesom močnejših in uničuje solidarnost narodne celote.

Navaja končno, da je demokratska stranka stalno in nesebično delala na ustvaritvi politične vzajemnosti vseh pravih ljudskih strank, ki naj bi vezane po skupnem programu in skupni akciji, zasnovali nov ustavni red. Da se omogoči ta združitev in najde soglasnost v osnovnih črtah novega ustavnega reda, je demokratska stranka nastopila odkrito s svojim predlogom rešitve vseh naših najusodnejših vprašanj.

To resolucijo odlikujejo dve prednosti. Nalaga po svoji konkretni vsebini ostalim opozicijskim skupinam, zlasti tudi hrvaški seljaški stranki, da se izjavijo, kako si praktično predstavljajo rešitev našega notranjega problema ter možnost skupnega sodelovanja in skupnega nastopa združene opozicije in opozarja obenem določno in odločno na povezanost demokratskega in socialnega vprašanja z vprašanjem državne preosnove. V tem slednjem pogledu nadkriljuje celo znatno dosedanje izjave nekaterih voditeljev hrvaške seljaške stranke, ki razvijajo v socialnem oziru (često pa tudi glede same demokracije) skrajno reakcionarne nazore, ki jih približujejo prej zagovornikom korporativne države kot pa modernega demokratskega državnega sistema. Zanimiva je ta razlika v pojmovanju splošnih osnovnih demokratskih načel med opozicijskim

Beogradom in opozicijskim Zagrebom.

Ne moremo še točno presoditi, do kje bo ta resolucija zadovoljila zlasti hrvaške kroge, posebno glede poudarjenega načela enega parlamenta. Tudi ni prav jasno, kako si demokrati zamišljajo praktično upostavlitev v resoluciji zahtevanih samouprav. Kakor si ne moremo zamisliti občinske samouprave brez izvoljenega občinskega sveta, tako si ne moremo predstaviti drugih samoupravnih ustanov (deželni, okrajni itd.) brez izvoljenih deželni in okrajni svetovi, ki samoupravno rešujejo poverjene jim posle. Načelo enega parlamenta je najbrže razumeti v tem izpolnjenem smislu. V tem delu resolucije opazimo vsekakor neko vrzel. Toda kakor smo že poudarjali, težišče in pomen resolucije je v njeni nameri, da ustvari podlago za prepotrebno zbiranje vseh demokratskih sil v državi.

Prepričani smo, da ne bodo sklepi beograjskega kongresa demokratske stranke vsaj v tem pogledu zagrešili cilja. Saj bi bila lahko usodna pogreška ostalih opozicijskih strank, zlasti pa Mačkove, če bi šle brezbržno tudi preko tega pomembnega dejanja za sporazum. Statičnost je največje zlo sleherne opozicije. Le pokretnost pospešuje razvoj in približuje razplet. Računanje s časom ni bilo nikoli donosno. Tudi ni rečeno, da se bodo z rešitvijo našega notranjega političnega vprašanja izčrpala že tudi vsa druga vprašanja. Še dolgo ne. So tu še drugi nič manj važni gospodarski in socialni problemi, ki se s samimi ustavnopravnimi reformami nikakor še ne rešujejo, ker zadevajo predvsem eksistenčno možnost ter kulturni in socialni napredek vseh sestavnih delovnih slojev slehernega naroda in sleherne države.

Potrebno je torej tudi s tega razloga, da napravimo korak dalje.

Demokratski Beograd je izpregovoril. Umestno je, da izpregovori sedaj, čeprav z drugega vidika, pa vsaj tako izčrpno, tudi Zagreb. Gh

Grenka usoda katoliških Baskov

Pretekli teden je bila pozornost vse svetovne javnosti usmerjena v Bilbao, glavno mesto malega, katoliškega, a junškega naroda Baskov. Stoletja in stoletja so španski fevdalci tlačili in izmagovali Basko, dokler jim ni španska ljudska fronta priborila nacionalno in socialno svobodo. Toda proti tej svobodi, ki je prinesla sestradanemu španskemu ljudstvu zemljo, kruh in delo, se je dvignila peščica aristokratov — generalov — in pred očmi vsega kulturnega sveta se je pričela odigravati krvava tragedija...

Do aprila je baskovska fronta nirovala. Po strašnem porazu upornikov pri Guadalajari in potem, ko se je Madrid pokazal kot trdnjava svobode, ki jo ni mogoče zavzeti, so fašisti s plačanimi tujimi četami prenesli svoje sile proti Baskom. Franco je moral dvigniti moralno svojih čet, moral je dvigniti svoj ugled v fašističnih državah, moral je nuditi kapitalističnim mogotcem, ki ga podpirajo, koncesije, ki ne bodo samo »Obramba civilizacije in kulture«, »Osvoboditev španske nacije« itd., ampak rude za kanone in granate!

In baskovski rudniki železa so svetovno znani...

Prodiranje proti Bilbao je ogorčilo in razburkalo vso demokratsko javnost. Nemški bombniki so bombardirali Durango, kjer je poginilo par sto ljudi zbranih pri sv. maši. Ni se še polegel krik ra-

njenec in jok vdov in sirot v Durangu, ko je »osvobodilna« avijacija v imenu kulture in civilizacije v nekaj urah razrušila Guernico in pobila tisoče prebivalstva v zaledju, po večini žene in otroke. V imenu reda so se uničevale narodove svetinje, uničeval se je narod, ki je stoletja čuval svoj red. V imenu krščanstva se je pobijal narod, ki je najbolj krščanski med vsemi narodi... Tako je Franco prodiral do skalnih vrhov, ki kakor venec obkrožajo Bilbao. Vse sile in vsi napor Baskov pa niso mogli odoliti 200tim nemškim bombnikom, ki so razrušili baskovski obrambni zid. Baski, ki so jim fašisti razrušili vsa mesta, pobili žene in otroke, so izpraznili Bilbao in odpeljali vse kulturne vrednote in industrijske izdelke preko reke Cabajure, ker nočejo, da bi bilo njihovo glavno mesto porušeno...

19. junija je vkorakal general Franco s svojim generalnim štabom v prazni Bilbao. Paradni marš in manifestacije mu je zaigral svetovni fašistični in reakcionarni tisk.

»... Bilbao je izpraznjen, toda baskovsko ljudstvo ni premagano. Naroda, ki se zna boriti do zadnjega diha, ni mogoče premagati!« zaključuje proglas valencijske viade.

Špansko delovno ljudstvo je še višje dvignilo zastavo svobode z geslom »Non passaran« — »Ne bodo prodrli!«

—bbč.

Ne pozabite nakazati naročnine!

Kmečko-delavsko gibanje mora graditi svojo moč na vseh zavednih delavcih.

Eden iz ljudstva.

Nova vlada Ljudske fronte v Franciji

Reakcionarni tisk vsega sveta je že trumfiral: Blum je odstopil. Če pa nepri- stransko presodimo enoletno delo te vla- de, vidimo, da je pomenila brez dvoma eno najznačilnejših dob zadnjih let fran- coske politike. Blumova vlada je vrnila Franciji ugled, ki je začel zadnja leta bolj in bolj padati. Ves čas te vlade je pome- nil en sam boj ljudske fronte proti reak- ciji, kapitalu, proti visokim finančnim kro- gom.

Leto dni je prva vlada Ljudske fronte zmagovala. Začela je svojo vladavo z ljud- skimi socialnimi reformami. Zakoniti in plačani dopust delavcem, pravica do or- ganiziranja državnih uradnikov, 40urni delovni teden — vse to so zasluže te vla- de. V zunanji politiki je ustvarila tesnej- še sodelovanje z Anglijo in tako odločil- no utrdila blok demokracije. S svojo mo- dro politiko je često ob skrajno napetem mednarodnem položaju radi Španije mor- da prav Blum tisti, ki je največ pripom- gel, da je bila še preprečena svetovna vojna. Z devalvacijo je začasno pomiril razburjenje visokofinančne kroge, obenem pa presenetil mednarodno gospodarstvo. Z devalvacijo je sicer tudi delno spet od- vzela ljudstvu koristi svojih socialnih re- form, ohranil pa je vlado ljudske fron- te pred padcem.

Zdaj pa se je lotil Blum kapitala pri najobčutljivi- vejših točkah. — Kapital je skušal oma- jati finančno podlago ljudske vlade z raz- nimi spekulacijami in izvažanjem denar- ja in zlata v tujino. Da prepreči ljudska vlada beg denarja iz Francije, je nada- ljevala tudi s finančnimi reformami. Po podpravljenju oboroževalne industrije, kar je pomenilo izločitev zasebnega ka- pitala (za vsako vojno tiči ta kapital!) se je Blum lotil bank. Toda ta mogočna sila se to pot še ni dala premagati. Zaslombo je imela v konservativnem senatu, kjer sede njeni zastopniki. Parlament je dobil po lanskim volitvah popolnoma novo, so- dobno in napredno smer. Ljudska fronta je dobila preko dve tretjini poslancev. Sicer je tudi v senat prišlo nekaj novih

levičarjev, toda večina je še ostala ista. Volitve v senat se namreč vrše vsakih de- vet let, volijo pa zastopniki okrajev. Ta- ko ni čudno, da je postal stari senat orož- je v rokah magnatov, da ni dovolil kon- trole nad odtokom zlata in deviz, da je bil proti objavljenju imen tistih, ki so izva- žali denar. »Senat je odklonil dati vladi orožje, ki je potrebno za boj proti veli- kemu kapitalu in spekulativizmu. V tem boju je senat na strani 200 rodbin, bank in sabo- terjev in ne na strani fran- coskega naroda,« je napisal »Po- pulaire«.

Ljudski fronti sovražni kapital je be- žal iz Francije, Blum je zahteval kontrolo nad bankami, da ohrani narodno premo- ženje. Brez dvoma je nastal radi tega od- por in ne radi povišanja nekaterih troša- rin, ki naj bi povečale državne dohodke. Parlament je sprejel z veliko večino pred- log, senat pa ga je dvakrat odklonil in prva vlada ljudske fronte je odstopila. Radikali, ki so s svojo neodločnostjo pov- zročili padec te vlade, so morali prev- zeti odgovornost: Chautemps je sestavil novo vlado ljudske fronte, ki bo malo zmernejša, vendar pa bo nadaljevala no- tranjo in zunanjo politiko ljudske fronte. Podpredsednik vlade je Blum, vojni mi- nister je ostal Daladier, zunanji minister Delbos in notranji minister Dormoy, le- talski Pierre Cot itd. Komunisti, ki noče- jo v vlado, te sestave gotovo ne bodo tako podpirali kakor so prejšnjo. Socialisti so pristali na sodelovanje le pod pogojem, da Chautemps odstrani vpliv vseh, ki so pomagali rušiti prvo vlado ljudske fronte.

Nova vlada sicer res ne bo izvajala ta- ko širokih reform kakor prejšnja, vendar pa se moramo zavedati važnosti nove vlade ljudske fronte za mednarodni polo- žaj. Polom francoske ljudske fronte bi po- menil začasno zmago fašizma v Španiji in nov val reakcije po vsej Evropi in go- tovo bi spremenila Francija tudi sedanjo zunanje-politično smer, ki pomeni tehtni protitež proti fašistični imperialistični osi Rim—Berlin—Tokio.

P. T.

Španija ne sme postati druga Abesinija

Borba med demokracijo in fašizmom se od dne do dne bolj zaostre in je do- segla svoj višek v španskem požaru. Že takoj od začetka je bilo jasno, da pod- pirajo vojni udar generala Franca vse reakcionarne sile Evrope, posebno pa italijanski in nemški fašizem, kateremu je bil obroč demokratskih dežel smrtno ne- varen. Odkrito pa je mednarodni fašizem posegel v špansko vojno šele v posled- nji dobi. Državljanska vojna se vleče že skoro leto dni. Franco se je pošteno ura- čunal, ko je mislil, da mu pade Madrid že prvi teden v roke. Enoten in junaški nastop vsega španskega naroda je zavrl njegove prvotne uspehe. Tudi neprosto- voljni nemški in italijanski »prostovoljci« niso mogli izboljšati vojnih operacij. Za- to sta se Italija in Nemčija odločili pov- sem odkrito poseči v španski konflikt in si podvreči ta »uporni« narod v zname- nju »evropske kulture«.

Že v maju je Španija predala fran- coskemu in angleškemu zunanjemu ministru noto, ki dokazuje, da je Italija doslovno pogazila 10. točko zakonika Društva na- rodov, 1. ker so na strani španskih upo- rnikov prave in polno oborožene enote italijanske vlade; 2. ker italijanske vojne enote vrše po raznih frontah vojne ope- racije popolnoma samovoljno, kot prave okupacijske armade; 3. ker si je italijan- ska armada uredila na španskem ozemlju svojo lastno javno službo za izključno po- trebo svojih vojakov; 4. ker so na čelu te vojne ekspedicije civilne in vojne urad- ne osebnosti. Tej noti je bil priložen ob- sežen dokazilni material. Vendar ni bila Franciji in Angliji pretrd oreh, ker sta jo skušali rešiti kar za zejeno mizo. Ta ma- lodušnost obeh demokracij je imela za posledico še odkrit napad nemškega fašiz- ma na špansko delovno ljudstvo. Nem- čiji ni bilo treba dolgo iskati povoda za sovražnosti. Njena vojna ladja »Deutsch- land«, ki je vršila »kontrolno« službo v španskih vodah, je bila bombardirana po vladnih letalih. Dasi danes ni nobene- ga dvoma več, da je Nemčija ta slučaj sama izzvala, kajti njena bojna ladja je plula v prepovedani coni in je sama prva streljala na vladna letala, vendar je s tem prvi trenutek nasula Evropi toliko peska v oči, da je lahko popolnoma nemoteno razdejala obrežno mesto Almerijo. (Kot

vidimo, se fašistične metode ne spre- mijo in je izzivanje »Deutschlanda« po- dobno »povodu« za italijansko vojno na- poved Abesiniji.)

Šele po razdejanju Almerije je obšel ženevske kroge paničen strah. Zavedli so se, da je Nemčija napadla Španijo in da mora radi tega kakor hitro se pojavi to- žitelj, prevzeti nase vse doslednosti pra- vilnika DN. Evropski konflikt je bil ne- izbežen. Končno pa se jim je še tokrat posrečilo preprečiti španskemu zunan- ju ministru, da bi sklical izredno sejo Društva narodov. Demokracija je ponov- no klonila, fašizem pa, ki je že toliko- krat s svojo brezprimerno drznostjo raz- drl vse pogodbe in človeška prava, je sla- vil novo zmago. Kljub temu so se začeli prebujati borci proti fašizmu. Razdejanje Almerije je povzročilo, da sta se druga in tretja internacionala končno dogovo- rili za združen nastop v španskem vpra- šanju. Takoj nato se je fašizem vseh treh dežel vrgel na baskovsko prestolico Bil- bao. Francova zahvala Mussoliniju in Hitlerju jasno priča, da je zavzetje Bil- baea delo nemške in italijanske armade, ki se je hotela »maščevati« za svoj

poraz na Guadalajari. Vendar se diktatorji zavedajo, da je zmaga nad Bil- baom nepopolna. Zato je nemški tisk se- gel k že preizkušenim izzivanjem, češ, da je bila 15. in 18. junija nemška križarka »Leibzig« torpedirana po vladnih podmor- nica. Španski minister narodne obram- be je nato izdal komunike, v katerem naj- odločneje zavrača lažne trditve nemške- ga tiska in dokazuje, da so bile vse pod- mornice valencijske vlade ob času torpe- diranja »Leibziga« v svojih lukah. Vendar vse dokazovanje ne bo mnogo zaleglo. V Berlinu so se že sestali politični in vojni mogotci, ki sklepajo o novem odkritem napadu na Španijo ter računajo s tem, da jim tudi tokrat še nezdružena svetov- na demokracija ne bo mogla do živga. Čas za napad se jim zdi še radi tega ta- ko primeren, ker se jim je prav sedaj po- srečilo s francosko reakcijo omajati vlado ljudske fronte v Franciji in bo ves svet gotovo zaposlen s francosko krizo.

Očrtali smo samo v glavnih potezih vse politične in vojne napade zadnjih dni na špansko samostojnost. Omenili pa smo tudi neodločnost demokracije, ki navdaja

marsikoga z malodušjem. Vendar se mo- ramo zavedati, da svetovna demokracija še ni rekla v španskem vprašanju zadnje besede, ker danes še ni strnjena in ker preživlja vsled svojega prehoda iz libera- listične v socialno obliko, hudo krizo. V liberalistični obliki je bil važen individu- um (posameznik; po stavku: »vsak ima pravico, da v življenju svobodno tek muje; kdor je močnejši, naj zmaga.«) Sre- dišče ljudske demokracije pa je človek s svojimi osebnimi pravicami, ki pa so vselej v skladu s skupnostjo. Nova ljud-

ska demokracija je zato vseljudo strem- ljenje po enakosti, svobodi, miru, kruhu in kulturi.

V današnjem prehodnem stanju demo- kracije pa so v njenih prednih vrstah še premnogi plačanci fašizma in kapitala, ki zlohotno zavirajo in onemogočajo njene akcije in demokratske težnje vsega nara- da. Ko se demokracija dokončno ubrani »demokratov«, bo tudi lahko ugnala fa- šizem in diktaturo. In Španija ne bo druga Abesinija.

F. Z.

Produkcija in gibanje cen

Zadnji dve leti smo opazili, da se je zelo povečala produkcija poljskih pri- delkov, posebno pšenice. V vseh evrop- skih državah in na ostali delih sveta so bile posejane mnogo večje površine s pšenico in koruzo, kakor prejšnja leta gospodarske krize in še pred gospodar- sko krizo. Večja posejana površina je vplivala tudi na večjo porabo umetnih gnojil in drugih snovi, ki so potrebne za poljedelstvo. Industrija za umetna gno- jila je narasla lani napram prejšnjim le- tom gospodarske krize za 100 odstot- kov. Po podatkih je porast izdelovanja umetnih gnojil nihal v milijon tonah ta- ko-le:

leto	1933	1935	1936
milijon ton	13.276	15.276	25.276

Do konca lanskega leta je bilo v naši državi kupljene 23.038 vagonov pšenice. Od tega so prodali trgovci 11.652 vago- nov, zadrage 1.072 in kmetje sami 314 vagonov. Za izvoz pa je še na razpolago okrog 20.000 vagonov poleg količine, ki je potrebna za domačo potrebo.

Pričakujejo, da bo letošnja žetev bo- gatejša od lanske. V Ameriki je žetev že končana. Amerika sama ima »preveč« pšenice za 120 milijonov bušlov. Trde, da letošnja žetev nadkriljuje žetve zad- njih treh let. Bogata žetev pšenice je bila tudi v Argentini, Avstraliji in v drugih državah izven evropske celine. V evrop- skih državah, izvzemši Češkoslovaško, Madžarsko in Avstrijo, cenijo letošnjo žetev bogatejšo od prejšnjih let. V naši državi bo letos žetev pšenice nadvse zadovoljiva.

Produkcija železne rude je tudi večja od prejšnjih let. Po statističnih podatkih je naraščanje produkcije bakra in kosi- tra v aprilu letošnjega leta večje za 10 odstotkov, kakor je bilo v marcu lan- skega leta. Svetovna produkcija svinca je narasla. Produkcija jekla pa se je v primeri z letom 1932. skoro potrojila. Svetovna produkcija jekla je lani nara- sla za 46 milijonov ton. Močan porast pa se čuti tudi letos. Hrepenenje po želez-

nih rudah je vedno večje. Nemčija in Italija se hočeta za vsako ceno polastiti železne rude v Španiji. Tudi v Jugosla- vijii smo zabeležili večjo produkcijo že- lezne rude.

Izvoz kovinskih produktov je zadnja tri leta narasel za 200 odstotkov in to samo v 6 evropskih državah: Avstriji, Italiji, Madžarski, Nemčiji, Romunski in Češkoslovaški. V milijon tonah se je gi- bal tako-le:

leto	1934	1935	1936
milijon ton	111.945	180.510	313.476

Kako so se gibale cene? Cene pšenice in koruze, kakor tudi ostalih poljskih pridelkov padajo ob vsaki žetvi. Lani so kupovali trgovci, zadrage in izvozniki banatsko pšenico po 115 do 120 dinarjev meterski stot. Na svetovnem tržišču pa je banatska pšenica notirala 190 dinarjev za meterski stot.

Bližamo se novi žetvi v Evropi. Iz- vozniki, trgovci in spekulanti že speku- lirajo. Na svetovnih tržiščih so potisnili ceno navzdol. Od 4. do 11. junija t. l. je padla cena v odstotkih za razne pridel- ke na borzih kakor sledi:

Borza	pšenica	koruza	sladkor	maslo
Rotterdam	6.1	4	—	—
Vinipeg	1.3	—	—	—
Chicago	2	5.4	—	2.6
Buen. Air.	4.2	3.8	—	—
London	—	—	1.3	—

V Liverpoolu je padla cena pšenici od 175 dinarjev na 162. Za novo pšenico pa so določene cene na 145 dinarjev za me- terski stot. Padec cen pa je le navidezen, spekulativen. To se najbolje vidi po gi- banju cen argentinske pšenice:

leto	1945	1935	1936	1937
pesov	5.70	6.56	10.01	12.16

Po teh podatkih so cene pšenici na- pram lanskemu letu narasle za 21.6 od- stotkov, napram letu 1933 pa za 14.5 odstotka. In kakor je s pšenico, tako je z vsemi ostalimi poljskimi pridelki.

Pri kovinskih produktih pa se čuti del- ni padec cen. Le zlato se je podražilo za 0.1 odstotka.

—štev.

Opozorilo našim naročnikom!

Današnji številki smo priložili položnice in prosimo cenjene naročnike naj nam nakažejo naročnino za mesec julij. Posebej pa prosimo tiste naročnike, ki so prejeli pismena obve- stila, naj nam zanesljivo poravnajo zaosta- nek naročnine najkasneje do 10. julija, da jim bomo mogli še nadalje v redu pošiljati list. Opozorjamo vse naročnike, da nimajo naš list nobenih posebnih dohodkov, ne skrivnih fondov in da ga ne podpira nobena kapita- listična skupina. Obstoje so mu zagotovili le

zvesti in redno plačujoči naročniki.

Naročniki pa naj tudi upoštevajo, da ogro- ža vsak zaostanek naročnine obstoj lista in da povzroča upravi nepotrebne stroške. Prav tako naj upoštevajo, da je naročnina edino redno plačujoči naročnik.

Storite zato takoj Vašo dolžnost do Vašega lista in nakažite še danes naročnino po polož- nici, ki je priložena listu.

UPRAVA »NEODVISNOSTI«.

Pristopite k zadrugi „Slovenski tisk“!

Za odpuščene delavce

Vodstvo Kranjske industrijske družbe na Jesenicah nadaljuje svoj boj proti de- lavstvu. Skoro vsak teden odslavi tovarna kakega delavca, tudi po več naenkrat, in sicer iz vrst izvežbanih in kvalificiranih delavcev, ki jih po njihovem strokovnem, kulturnem in javnem delovanju šteje za preveč sposobne. Iz tega razloga se je osnoval na Jesenicah pod pokroviteljstvom bivših ministrov za socialno politiko gg. Jožeta Gostinčarja v Ljubljani in dr. Ve- koslava Kukovca v Mariboru »Odbor svobodnih ljudi za podpiranje odpuščenih to- varniških delavcev v Jesenicah«, ki ga se- stavljajo župan Vencelj Perko z Javornika, dr. Aleš Stanovnik, dr. Ivo Štempihar, dr. Miha Potočnik in Mira Štempiharjeva na Jesenicah.

Ta odbor se obrača na slovensko iz- vendelavsko javnost s prošnjo za kakrš- nekolik prispevke, s katerimi hoče ob sprotne polaganju računa javnosti pod- preti odslovljene tovarniške delavce in

njih družine, kolikor delavci sami ne bi zmogli z zaslužkom zavarovati sebi nujnega preživljanja. Prispevke pošiljajte na naslov gospe Mire Štempihar, jeve, ki je prevzela blagajniške posle.

Proti brezobzirnemu decimiranju onih, ki se ne izpostavljajo za sebe, temveč iz idealizma za delavske koristi, naj nastopi slovenska javnost složno in z nedvoum- nim zavzetjem za delavstvo. Zato smo prepričani, da bo naš poziv naletel na po- nosen odmev.

Jesenice, dne 21. junija 1937.

»Odbor svobodnih ljudi za podpiranje od- puščenih tovarn. delavcev na Jesenicah«.

Slovenski odvetniki!

Pri sklepanju kazenskih poravnjav se spomnite jeseniških odpuščenih delav- cev! Namenite jim za dobre namene določene zneske teh poravnjav! To bo najboljši namen današnjega dne!

Naša kultura

Kmečka kultura

Za mene pomenja kultura sposobnost in možnost boljšega, pravičnejšega, bolj človečanskega in bolj prosvetljenega življenja. Brez kruha ni niti življenja niti kulture...

Kultura se pričinja s kmečkim plugom. Od pluga in dela na zemlji se razvija z naporu človeškega duha v neizmerna področja, ki zajemajo vse življenje človeštva. — (Jovo Cerkovič, kmet iz Bačuge v »Narodnem kolu«.)

Kmečka kultura ni le najstarejša, ampak je osnova sploh vse kulture na zemlji. Razumljivo je torej, da je kakor kmečko življenje doživela do sedaj najmanj bistvenih izprememb in da je eden izmed njenih glavnih znakov navezanost in naslonitev na preteklost, na izročila in predaje dedov in pradedov. Na takih temeljih vzklije redko kedaj resnično revolucionarna oblika kulture. Toda prav v zadnjem času je gospodarsko življenje tudi našega kmeta zajel val gospodarskih izprememb in preoblikovanja, ki je v temeljih omajal osnove vsega kmečkega življenja. To se je zgodilo tako naglo in nenadoma, da bo prislovična kmečka ne-

aktivnost, starokopitnost in nazadnjaštvo kmalu zgolj pravljica, s katero se tolažijo tisti, ki so ta pojožaj zakrivali in ki se imajo bati maščevanja. Kmečke konservativnosti ne naglašajo zaman najbolj — fašistične države...

Globoka gospodarska preobrazba, s katero je veliki kapital spravil kmeta do popolnega obubožanja, pa ima nujno svoj velik vpliv tudi na kulturo. Saj se je z najstarejšimi socialnimi borbami kmeta zamajala ohranitev vseh velikih kulturnih vrednot, ki jih je kmet v tisočletjih v svojih običajih, v narodni filozofiji in narodnih pesmih pridobil človeštvu. Tako postaja tudi za kmeta vez med kulturo in gospodarstvom ter politiko vedno važnejša in tesnejša. Zdrava kmečka kulturna politika mora izhajati iz gospodarske strokovne izobrazbe, graditi na razjasnitvi kmečkega položaja doma in drugod po svetu ter rušiti predsodke, ki so jih vtihotapili v kmečko življenje tisti, ki so se s kmečko nevednostjo okoriščevali.

Jaroslav Dolar.

Odrski razgovori

Iz raznih krajev Slovenije so poslali dramski odseki različnih društev toliko različnih vprašani, da smo se odločili spisati niz razprav. Gledališka ljudska kultura zahteva pri nas kritično razčiščenje, kajti njena višina se ne more meriti le po visokih statistikah, temveč predvsem po njeni vrednosti in stremiljenju za določenimi cilji.

Za pravo ljudsko in progresivno kulturo skrbita načrtno »Vzajemnost«, ki je pretežno omejena na delavske revirje, ter »Zveza kmečkih fantov in deklet«, ki orje gledališko ledino na podeželju. Dasi sta to dva povsem različna področja, vendar streme ponekod ti odri za tesnejšim sodelovanjem. To je čisto pravilno. Dasi sta pri Slovencih delavska in kmečka kultura precej ločeni, je prav naše delovno ljudstvo podeželja in delavskih revirjev poklicano, da skupno udari nove temelje pravi ljudski kulturi, ki ne bo diktirana od zgoraj in ki se ne bo ločila v klerikalno in liberalno. Pišete nam, da čutite potrebo po dobrem repertoaru, ki bi popolnoma odgovarjal ljudskim potrebam. Ker ste v glavnem sezono končali, utesnjeni že zdaj sestavljati program; preštudirajte dela slovenskih dramatikov Cankarja, Krefta, Kranjca, Golouha, Čufarja i. dr. Sicer pa se bomo o repertoaru delavskih in kmečkih odrov še pomenili in vsakemu dopisniku tudi osebno odgovorili. Mi Slovenci sicer še danes nimamo prave slovenske drame, ki bi jo napisal preprost kmečki človek. Zato vam svetujemo, da se krepko sami lotite tega dela, saj je med vami brez dvoma mnogo nadarjenih kmečkih pisateljev. Naši delavci so dali že več delavskih dramatikov, omenimo naj le Čufarja in Moškriča.

Mladi delavec K. L. nam je poslal v oceno svoj dramski prvenec. Čeprav smo z njim predebatirali njegovo delo, bi radi prav na njegovem delu pokazali prepogoste hibe, ki jih zagreše mladi ljudski dramatik, kar naj vam bo obenem merilo pri izbiri dobrih del. Drama ali komedija ne sme biti napisana zgolj v zabavo, temveč z njo hočemo občinstvu nekaj, čeprav na zabaven način, pojasniti. In to bomo dosegli le tedaj, če bomo postavili pravega, živega človeka na oder in ne navit gramofon, ki ima zgolj namen zdr-

drati tako ali tako politično propagando. Če delajo to napako nekateri katoliški odri s svojimi samimi igrami, v katerih se dle igravci v dobre in zle, v bele in črne, jih ne smemo posnemati. Za nas, ki vemo, da je vsak človek dober i slab, ni takih opredelitev. Zato je L-ova »agitka« že politično v osnovi zgrešena, kajti v njej nastopa »trdosrčni fabrikant«, ki »dobremu delavcu« kar odkrito prizna: »Moral ti bom odbiti 25% od plače, kajti sicer bo moj profit premajhen itd.« Toda kdo si more danes predstavljati podjetnika, ki bi odkrito priznal, da je zavedec človeške družbe? K. L. si je sicer izgovarjal, da ta stavek ni življenjski, temveč da je to oznaka kapitalista, o katerem itak vsi vemo, da živi od delavčevih žuljev. Vendar moramo biti previdnejši in odkritejši. Lahko si namreč prav dobro predstavljamo človeka, ki je sicer zavedec človeške družbe, pa se niti zdaleka ne zaveda, da je lopov, temveč se čuti dosledno v pravu. Zato se mi v naših dramah ne bomo obračali proti nekaterim brezčutnim pokvarjenjem gornjega razreda, temveč proti sistemu, na čigar podlagi so ti ljudje taki postali. Drama oziroma komedija se s tem seveda komplicira in pridobiva človeško verodostojnost, toda edino tako bo naše občinstvo nenadoma spregledalo: »Saj res, tako govori naš direktor, naš zaupnik itd.«

Nadalje vprašujete mnogo o inscenaciji, kako bi napravili kulise itd. Radevolje bi vam svetovali, če bi nam navedli določne komade. Na splošno vam svetujemo, da se skušate čim bolj odmakniti od meščanskih gledališč. Delavski odri danes že precej delajo s »čistim materialom«: praktikabili, zavesami itd. Kmečki odri se bodo glede inscenacije morali vrniti k narodnim igram in običajem. Ali mislite, da čudovita pustna rajanja niso pravi »teater«, čeprav nimajo ne odra, ne kulise?

Fran Žilek.

Opozarjamo na predavanje univ. doc. dr. Fr. Zwitterja: Koroško narodnostno vprašanje. Vrši se 2. julija ob 20. uri v mali dvorani Narodnega doma pod okriljem Društva jugoslovanskih akademikov v Mariboru.

Ruski letalci so preleteli Severni tečaj

Skozi viharje in led so leteli 63 ur 19 minut. — Ves kulturni svet čestita letalcem.

Pilota Valerij Čkalov in Georgij Bajdukov ter radio-telegrafist Aleksander Bjeljakov so že dolgo slavni ruski letalci. Prejšnje leto so bili že odlikovani in vsa Rusija jih pozna kot »Junake Sovjetske zveze« kakor imenujejo tudi rešitelje Čeljuskincev. Preleteli so namreč od Moskve Sibirijo, Daljni vzhod in Kamčatko do Sahalina — t. j. 10.000 km.

Pilot Čkalov je pred poletom izjavil, da je letalska zveza med Rusijo in Ameriko — po tolikih skušnjah in po novih odkritjih ruske ekspedicije prof. Šmita na Sev. tečaju — mogoča. »S poletom ne nameravamo doseči novega rekorda«, je rekel Čkalov, »naš polet ni šport. Dokazati moramo možnost te letalske poti in dognati pogoje za tako pot. V primeru kakšnih neprijetnosti bomo pot prekinili, če se nam bo to zdelo potrebno.«

19. t. m. se je ob 4. uri 5 minut dvignilo z moskovskega aerodroma veliko letalo, ki ga je vodil Čkalov. Vsa Moskva se je poslavljala od letalcev in ves svet je pričakoval poročila radio-postaj. Radio-telegrafist Bjeljakov je poročal vsako uro o smeri letanja in o položaju letala. Avion je preletel Rudolfov otok, Deželo Franca Jožefa, preletel je taborišče Šmitove ekspedicije in Severni tečaj, nakar so preko Patrikovega otoka dosegli Kanado, kjer sta letalo zajela dva cikloni in orkan, ki ga radi ogromne širine niso mogli obiti. Srečno so se priborili skozi viharje.

toda ti cikloni so povzročili veliko uporabo goriva in so letalce zelo utrudili. Zato so pristali že v Portlandu, spravili letalo v hangar in se takoj napotili v prenočišče. Kakor hitro se je razvedelo po mestu, da so zmagoviti letalci pristali, se je zbrala pred hotelom velika množica, ki je pa dolgo čakala na letalce. Začeli so prihajati iz vseh ameriških in prekoceanskih mest pozdravi, čestitke in želje, da se letalci oglašajo po radiu.

Po početku so se letalci z ruskim poslaniškom Trojanovskim spet vkrcali v letalo in 22. t. m. so pristali v San Francisku, kjer so jih pozdravile velike ljudske množice.

Polet iz Rusije preko Severnega tečaja v Ameriko je prav tako velikega pomena kakor prvi Lindbergov polet preko Oceana. Vsa Rusija je navdušena nad novo zmago moderne tehnike nad narodo, ki si jo človek korak za korakom osvaja in tako ustvarja nove možnosti za razvoj človeške družbe. Ruski letalci so leteli 63 ur 19 minut v višini nad 4000 metrov, led se je nabiral na krilih in viharji so skušali strmoglaviti letalo in uničiti letalce. Skozl meglo je vodil vseh 63 ur letalo sam Čkalov.

Svoboda je bistvo življenja in k svobodi koraka človeštvo.

Kako ostudna stvar je Rim, ko služi nasilniku.

Shakespeare.

Naročnikom in prijateljem!

Potreba po ljudskem tisku.

Tisk more vršiti svojo veliko nalogo le tedaj, če je izraz volje ljudstva, če je glasnik njegovih zahtev in potreb, če je programatično in gospodarsko neodvisen. Le takšen tisk bo ljudski, ne pa orožje te ali one politične skupine ali stranke za uveljavljanje njene politične moči. Pomankanje ljudskega in neodvisnega tiska smo čutili Slovenci že več let.

Naš tisk je zlasti zadnja desetletja vzgajal Slovence po zahtevah in potrebah peščice zagrizenih strankarskih konjunkturistov. Če prelistamo zgodovino slovenskega tiska, se nam v tej dobi odgrne morda najsramotnejše poglavje politične zgodovine slovenskega naroda, ki se potaplja v gnojnici, s katero se obli-vata »Kopitarjeva« in »Knafljeva« ulica v Ljubljani. Dejanja govore, dokazi pričajo, da slovenskemu tisku v službi strankarskih interesov ni več sveto narodovo ime, njegove svetinje, njegova kultura.

Zadruga »Slovenski tisk«.

V počastitev 140-letnice slovenskega tiska, ko so Vodnikove »Novice« zagledale beli dan in da bi slovensko ljudstvo dobilo pravi ljudski tisk, se je ustanovila v Mariboru zadruga »SLOVENSKI TISK r. z. z o. z.«. Poleg drugega je namen omenjene zadruge gospodarsko podpreti ljudski tednik »Neodvisnost« in ga dvigniti na tako višino, kamor po svojem slovenskem, demokratičnem, socialnem in progresivnem programu spada. Zadruga kot najbolj demokratična gospodarska oblika bo pa tudi porok, da se slovensko ljudsko glasilo ne bo moglo nikdar izneveriti svojemu programu.

Prepričani smo, da so naši zvesti naročniki in čitatelji in prijatelji neomahljivi borci za slovensko kulturno, gospodarsko in politično samostojnost v okviru jugoslovanske državne skupnosti, da cenijo narod in njegove interese nad današnjo korumpirano slovensko politiko, da so borci za pravo demokracijo in socialnost in da stremijo po ustvaritvi novega slovenskega socialno-progresivnega človeka, zato jih tempotom vljudo vabimo, naj pristopijo kot člani v zadrugo »Slovenski tisk« v Mariboru.

Radi nizkega deleža in upravnih stroškov je mogoč pristop v zadrugo tudi socialno najsihibejšim Slovincem. S tem je dana možnost, da postane zadruga »Slovenski tisk« v resnici ljudska zadruga, ki bo koristila ljudski skupnosti slovenskega naroda.

Koristi zadržnikov.

Poleg gospodarske osamosvojitve v tiskarski stroki je namen zadruge izdajati za zadržnike tudi knjige in brošure po lastni ceni. Vse poslovanje zadruge se bo vršilo na principu zadrugarstva: brez dobička. Kultura in znanost morata

biti splošni dobrini vseh slojev slovenskega naroda. Zadruga bo izdajala prvenstveno knjige in brošure poučne in ljudske vsebine. Tudi bo na ta način razvijala in pospeševala delovanje slovenskih pisateljev in piscev. V okviru zadruge je določen poseben redakcijski odbor, ki bo skrbel, da bodo zadržne izdaje na višini, in da bodo v vsem ustrezale namenu zadruge.

Da bi zadruga »Slovenski tisk« mogla razviti svojo popolno delavnost, je nujno potrebna tudi organizacija čitaloče publike. Dobra slovenska knjiga, slovenski list, slovenski tednik, slovenska revija, slovenska brošura mora prodreti do zadnje bajte v gorski vasi. Vse poslovanje zadruge je pod nadzorstvom in vplivom najširše slovenske javnosti. Po opravljenem so vsi zadrugarji obenem poverjeniki zadruge, katerih dolžnost je, da osnujejo poverjeniške odbore, da pridobivajo nove zadržnike in naročnike za liste in knjige, ki jih izdaja zadruga. Zaradi tega je potrebno, da pristopi v zadrugo čim večje število naših prijateljev, ker bo le na ta način dosegel slovenski tisk svoj namen.

Podružnice, poverjeniški odbori in poverjeniki morajo združiti v čitalskem krogu zadruge vse napredne sile v slovenskem narodu, ki čeprav trpe pomanjkanje, zahtevajo napredno knjigo, napredne liste, da se seznanijo z vsemi dogodki sveta in z vsemi sodobnimi vprašanji.

Kako postnem zadržnik?

Izpolnite natančno in čitljivo pristopno izjavo, ki jo lastnoročno podpisano v priloženem ovitku pošljite na naslov zadruge. Po priloženi položnici nakažite skupno z naročnino za list znesek Din 10.— kot pristopnino in vsaj en delež v znesku Din 10.— Na hrbtu čekovne položnice ali na pristopni izjavi navedite, koliko ste plačali na račun zadruge in na račun naročnine za list. S tem prihranite za drugi precej stroškov.

Dolžnost vsakega našega naročnika je, da pristopi k zadrugi vsaj z enim deležom. Naročniki in prijatelji, ki jim gmojne razmere dopuščajo, naj podpisajo več deležev. Plačajo jih lahko v poljubnih obrokih.

Upošteвайте, da je zadržništvo temelj napredka slovenskega naroda, da je zadržništvo nositelj demokratskega duha in vzajemne pomoči. Upošteвайте tudi, da bo zadržništvo doseglo svoj smoter le, če se bodo pod njegovo zastavo zbrali vsi nesebični Slovenci, pravi zadrugarji. Zato se zadruga »Slovenski tisk« ponovno obrača do vseh naročnikov in prijateljev »Neodvisnosti« s pozivom, naj bi se priključili temu delu.

Zadruga »SLOVENSKI TISK« v Mariboru, r. z. z o. z.

Dopisniška šola

Morda smo doslej dopisništvo preveč zanemarjali. Morda smo se celo bali številnih dopisov, ker njih urejanje in odgovarjanje je zvezano z zamudnim delom in stroški. Toda iti moramo mimo teh ugovorov, kajti dopisništvo je eden izmed pogojev ljudskega lista. Če ni dopisništva, ni ljudskega tiska. Ljudski tisk računa in mora računati na sodelovanje širokih ljudskih množic, na sodelovanje ljudi iz vseh plasti naroda, vseh poklicev, različnega značaja, ki jih pa vse druži eno: skupna usoda, skupna korist.

Tudi meščanski listi imajo svoje dopisnike. Ti dopisniki so vedno šolani ljudje, ki večinoma sploh ne živijo in ne čutijo z ljudstvom. Ti dopisniki so v kraju navadno (vsaj slovenskih dnevnikov se to tiče) predstavniki kake politične stranke in zato gledajo vse življenje pristransko in tudi pišejo le tako, da je v korist njih delodajalcem, zamočujejo in potvarjajo pa stvari, ki bi jim škodile. Zato so seveda honorirani, plačani.

Drugo pa je dopisnik lista, ki se je rodil spodaj, ki ne uživa zaslonbe mogočnejšev in njih slug, ki nima milijonskih sredstev za propagando in še vseh ostalih sredstev. Dopisnik takega lista ne šteje vrstic in honorarja, ne predstavlja važne osebnosti v kraju, ne piše s strojem in brez napak. Tak dopisnik lahko postane vsak pastir, hlapec, delavec prav tako kakor učitelj, kaplan, advokat. Naši do

pisniki se oglašajo sami in njih pisma so prav taka, kakršno je njih življenje: delavec iztrga papir iz šolskega zvezka in sam naredi ovitek, bajtar popiše papir, ki so mu v trgovini vanj zavili sol. Rudar in kmet napišeta pismo z okorno roko in tudi učitelj ali kaplan pišeta, kakor čutita in znata. Naši dopisniki so ljudje iz ljudstva. Ljudje, ki med vsemi v vasi, tovarni, rudniku ali v mestu najbolj občutijo vso duševno in materialno bedo teh dni in ki se najbolj jasno zavedajo, da zlo na svetu ni nujnost in zato čutijo, da je njihova dolžnost iskati vzroke, kazati posledice, iskati napake, kazati pravo pot.

Vemo, da je težko našim dopisnikom: osem, deset in še več ur garajo, skrbi ima jo mnogo, otroke, morda celo bolehaajo — in še svoj tako kratki prosti čas žrtvujejo svojem listu. Intelektualec napiše pismo v petnajstih, dvajsetih minutah; delavec in kmet potrebujejo za tako pismo eno uro ali še več. Tega se dobro zavedamo in zato znamo ceniti vsako dopisnico in vsako poslano pismo. Saj je to dopisnikova izpoved, mogoče celo klic vsega njegovega kraja, vse njegove domovine, ki trpi. To je edino prava podoba našega ljudstva, to je merilo našega gospodarskega napredka, naše kulturnosti, noše vere in bodočnosti.

Je pa še več dopisništvo. Je vzgojno sredstvo in daje listu smer. O tem in še drugem pa prihodnjič.

N A Š I K R A J I

KRANJ.

Pri zadnjih občinskih volitvah so dobili združeni JRZ, JNS in socialni demokrati 51,7% glasov. Pripravljala se je delavsko-kmečka lista. A ker Kerč ni upal, da bi prišel potem te liste v upravo občine, je šel raje na kompromisno listo. Izvoljen je bil na osmem mestu in bo prišel v upravo, če bo kdo izpadel, ker je oni na sedmim mestu državni uradnik in ne more v upravo. Zavedno delavstvo ni šlo s Kerčem, je raje sploh izostalo, kakor kažejo rezultati.

»Neodvisnost« se lepo širi in je zelo priljubljena. Pripravljamo teren za Slov. kmečko delavsko gibanje. V kratkem bomo že toliko izorganizirani, da bomo lahko smotrno delali. Strokovna organizacija tekstilnih delavcev dobro napreduje.

V nedeljo 27. t. m. priredi Društvo kmečkih fantov in deklet Voglje v Primskovem tekmo koscev in žanjic. Zanimanje za to prireditve je zelo veliko.

Govore, da se snuje nova telovadna organizacija (JRZ). Samo politiziranje pač ne vleče, treba je tudi telovadbe.

VRANSKO.

Malokdaj beremo v listu kakšno vest iz našega okraja in javnost bi lahko sodila, da smo zadovoljni s svojo usodo. Ker so se pa začele goditi okrog nas čudne stvari, mislimo, da je potrebno, da posežemo v dogodek, ki so se odigrali prošle dni po Sloveniji in da slovenska javnost izve, kaj se godi. — Na hribočku Tabor nad Vranskim stoji stara romarska cerkev. Ime in ostanki nekdanjega močnega obzidja nam povedo, da so nekdanj na tem mestu krvaveli naši predniki za svobodo. Kakor običajno je bila tudi v nedeljo slovesnost združena s procesijo. Z zvoničarja je visela narodna zastava, ki naj baš na tem s krvjo naših prednikov namočenem prostoru pokaže, da se tudi sedanji rod zaveda svojih pravic do življenja. — Toda kaj smo doživeli! Pred očmi sto in sto Slovencev je bila na naši zemlji zastava sneta. Živkovič in njegovi pa hodijo po Sloveniji. Namestu, da bi se naš boj podprl, se ovira.

Naši JNSarji so se seveda udeležili Živkovičevega obiska v Celju. Naslednji dan so hodili povsode glave vsi, ki imajo namen še bolj zaslužiti naš narod. Mi bomo pa stali trdno na braniku skupnosti slovenskega ljudstva.

Taborski romarij.

TRBOVLJE.

Rudarji, zaposleni pri TPD stavimo vodstvu II. rud. skup. in vsem strok. org. vprašanje, kateri so bili sodelavci naše kolektivne pogodbe, kaj mislijo ukreniti in kakšen postopek podvzeti h kršenju naše kolektivne pogodbe od strani podjetja T.P.D. Kmalu bo preteklo leto od ustitavitve kolektivne pogodbe, a še danes ni duha ne sluha o postavitvi že nešteto krat po rudarjih zahtevanih kopalcin na obratu. Separacija in Agnez, kar je iz higijskih razlogov nujno potrebno; tudi stanovanjske razmere so neznosne, tla po nekaterih stanovanjih so vsa segnita. Stranišča ponekod neurejena, stanovanja so slaba, popravi ni, kratijo se nam tudi marsikatero druge naše že pridobljene pravice. — Zato je nujna in prepotrebna enotnost vsega delavstva in šele takrat se bo naša kolektivna pogodba tako izvajala, kakor paragrafi govore. — Rudar.

ŠMARSKI OKRAJ.

Dogodki zadnjih dni so našli odziv tudi v našem okraju. Slovenski kmetje in delavci smo se tudi v našem okraju odločno izrekli proti dobro znanim težnjam g. Živkoviča in njegovih političnih priganjancev. Zavedamo se, da je že čas, da se združimo vsi delovni sloji našega naroda v skupnem močnem gibanju, ki se ne bo izživljalo v strankarskih bojih za oblast, marveč v skupnem delu vseh nas.

ki nas tiščijo k tlom današnje razmere, za politično svobodo, socialno pravičnost in gospodarsko enakopravnost slovenskega naroda. Zato odločno odklanjamo in obsojamo vse poizkuse in želje obnove in ohranitve ne-ljudskih in od ljudstva zavrženih režimov v tej ali oni obliki. Obsojamo sleherni nasilje, ker se zavedamo, da je nasilje načelo in bistvo diktature. Zato povdarjamo: JNS nima prostora med našim narodom! Slovenski kmetje in delavci smo take ljudi že zdavnaj sodili in obsodili, zato poudarjamo še enkrat, da nismo in nikoli ne bomo nasedali ljudem, ki hočejo delovno ljudstvo voditi še naprej po temi in si tako kovati politični kapital.

Čudno se nam zdi, da se je dal naš g. poslanec pregovoriti in je pod tujim vplivom ob priliki zadnjih dogodkov nepravilno postopal.

CERKNIŠKA OKOLICA.

Tiskana beseda slovenskega časopisja malokdaj prinaša poročila o gospodarski moči notranjskega ljudstva. Številne notranjske vasi od Logatca tja do Prezida in Loškega potoka tvorijo obmejni pas državne meje napram Italiji.

Glavna pridobitna življenjska panoga gospodarstva Notranjske je izključno gozdarstvo. Številna lesna skladišča na železniški postaji Rakek, dimniki parnih žag Loške doline, Prezida v Loškem potoku in Martinjaku živo potrjujejo dejstvo, da živi notranjski človek izključno le od prodaje, obdelave in vožnje lesa. — V povojni dobi vse do leta 1934 je lesna trgovina močno napredovala. Z uvedbo sankcij in drugimi uredbami gospodarske politike vladajočih denarnih mogotcev je vrednost lesa padla na samotno nizko ceno 1 m³ — postavljen na žago z vožnjo 15–20 km dolgi vozni gozdni cesti Din 90 do 100. Kmet gospodar številne družine daje les trgovcu za stonj. Močno so iztrebljeni stari črni gozdovi, ki so zaklad, bogastvo, poštene hranilnice gospodarstva kmeta in države.

Borba kmetov, voznikov, lesnih delavcev na parnih žagah, grozeč položaj kmetijskega življenja v borbi za eksistenco, je lesnemu in drugemu kapitalu odprla oči; kar lesu nekoliko dvignimo! Za 80% je lesni kartel v začetku t. l. na prvi hip povišal ceno lesu v zadnjih tednih jo pa zopet znižal za 20%. V moderno suženstvo je zašel kmetijsko-delavski človek. Kdo je tega kriv? Plačanci kapitala, ki sipljejo v kmečke vrste politično sovražnost!

Skoraj krvavi dogodki v Loškem potoku, borba slojnih kmetov, voznikov za povišanje vožnje lesa, ta upravičena borba bo morala zajeti tudi vrste malih vodnih žagarjev obdelovalcev lesa. Veliko število malih vodnih žag obstoja ob notranjskih vodah. Te žage režejo les raznim lesnim trgovcem. Zaslužijo pa niti toliko, da bi plačevali redno visoke davke od obrti, za popravilo orodja ne ostaja, tako da preti tej obrti propad. Zarubljena živina radi zaostalih davkov, lanskoletni dohodek lastnika žage v vasi Žerovnica, ki mu je oblast s silo odvzela živinče, vse to živo govori o potrebi organiziranja vodnih žagarjev. — Vodni žagarji, lesni delavci, tesači logaškega sreza, posnemajmo organizirane kmete voznike — organizirajmo se, združeni v slogi se borimo za dosego poštenega plačila našega težkega dela! **Prizadeti!**

ZAGORJE OB SAVI.

Iz naše črne doline do sedaj v »Neodvisnosti« ni bilo glasu. Ali vendar je toliko novic in krivic, da bi bila popisana vsa »Neodvisnost« z njimi. Dne 15. t. m. smo pokopali 22letnega Jožeta Miklavčiča. Bil je žrtev dela. Delal je v Hrastniku v kemični tovarni. Dne 12. t. m. je bil v Hrastniku vihar, ki je razkril streho tamošnje tovarne. Miklavčič je hotel streho popraviti in na novo prekriti. Ker pa je bilo ogrožje strehe staro, se mu

je zlomila lanta pod nogami in isto tako tudi dve drugi, za katere se je lovil. Ker ni bilo varnostnih naprav, je strmoglavil v globokino 15 m. Vsega razbita je rešilni avto odpeljal v celjsko bolnišnico, a je že med prevozom umrl. Pokojni je bil zelo priljubljen med delavstvom, kar je pričal njegov pogreb! Ogromna je bila udeležba in dva delavska pevka zbora sta mu zapela v slovo.

Sicer pa je naš kraj popolnoma pozabljen. Samo ob času kakih volitev nas pride obiskat kakšen minister. Njegova aktovka je vedno polna obljub, ki so pa neizpolnjive. Zato ni čuda, če mu delavci in kmetje obračajo hrbet ter se priključujejo slovenskemu

delavsko-kmečkemu gibanju, ki se bori za pravico, enakost in demokracijo. Pri nas vlada še vedno velika beda, čprav se dela nekoliko več. Ljudstvo je obremenjeno z raznimi davki in taksami, ki se vedno valijo le na rame revnih slojev. Zelo žalostno je videti našo deco, bodočnost naroda, ki raste v pomanjkanju ob nezadostni hrani. Torej ni čudno, da ima tuberkuloza tako bogato žetev. Poleg tega pa se še najdejo ljudje, ki to ubogo sestrado deco neusmiljeno pretepajo, da mora večkrat iskati zdravniške pomoči. Žalostno je, da to delajo ljudje, ki imajo vedno na jeziku besede: ljubi bližnjega kakor sam sebe...

Za mir, svobodo in napredek!

Mladina govori...

Chceme žit! — Živeti hočemo!

ČESKA MLADINA V BOJU ZA BODOČNOST.

Českoslovaška demokratska republika ni daleč — vsaj po kilometrih ne. Daleč pa je, kadar jo vzporejamo z našimi razmerami. In tako ni čudno, da nismo ničesar slišali o razstavi, ki se je vršila to zimo. Razstavo je priredil odbor za pomoč brezposelnim mladini, v njem pa so zastopani delegati nar. socialistične, socialistične in komunistične stranke.

Dasi je v demokratski Českoslovaški so cialno zavarovanje v Srednji Evropi na najširši stopnji, vendar je narasla brezposelnost mladine na 2 do 300.000. Večina teh mladih ljudi gladuje in nima stanovanja. Prebivajo po skalnih duplinah, v kanalih in marsikdo je začel berčati. Vendar se pa čehi proti temu borijo, iščejo vzroke tej bedi in rešitev. Ta namen je imela tudi omenjena razstava.

»Mladina pred vsem« je bilo geslo poziva, ki so ga podpisale delavske in meščansko-demokratske stranke, strokovne, kulturne, telovadne in druge organizacije, podpisali so poziv tudi največji češki umetniki in znanstveniki. »Mladini moramo pomagati — brez razlike na politično pripadnost! Nič nam ne sme ovirati skupne akcije... Vsi imamo isti interes: Očuvati mlado generacijo gladi

in mraza. Ta interes nas vse veže v veliko silo, ki bo mogla dati mladini to, česar doslej ni imela: človeško življenje. Obračamo se do vseh organizacij: pristopite v aktiven boj za dosego človeškega življenja brezposelnim... Organizirajte odbore...«

Zadnje poglavje brošure o razstavi vsebuje poglavje z naslovom: »Republika in demokracija potrebujeta zdravo, srečno in silno mlado generacijo!« Sledijo pa zahteve, ki pomenijo edino rešitev brezposelnosti mladine in h katerim se bomo ob priliki še povrnili.

Tako dela, študira in se bori demokratska mladina Českoslovaške. In mi?

POPRAVEK.

V zadnji številki smo zapisali, da je prava mladinska kultura le tista, ki jo ustvarja mladina sama. Da mora le mladina sama pisati in urejevati svoje liste. Vendar pa ni tako in prijatelji so uredništvo opozorili, da ni v tem jedro mladinske kulture, temveč da je mladinska kultura vse, kar kaže pravo podobo današnje mladine; tako spadajo v pravo mladinsko leposlovje tudi deli naših starejših prijateljev, ki so prav domclji in se iskreno približali mladini.

Slika s ceste

Cestni delavec je. Prav navaden pomožni delavec za dva dinarja in pol na uro. To je na dan 20 dinarjev in toliko je vreden vsak njegov dan.

Pet otrok ima. Zeno seveda tudi. In ker je revež on, je tudi žena reva in so otroci reveži. Ker je revež, je zadolžen in njegovi dolgovci vsak dan boj rastejo. Niti ne računa več. Saj je vseeno.

Pa so ga tisti dan zarubili. Kar za ogromom so ga počakali v soboto, ko je dobil izplačano mezdo, da so jo mu zarubili. Seveda je bil jezen. Jaz sem pa na njegovo in njegovih otrok bodočnost pomislil. Kakšne posledice lahko revščina rodi!

Pa — kdo še misli na posledice? Če celo stekel pes reveža ugrizne — kdo bo mislil na posledice?!

KRONIKA.

»Seljaška misao« z dne 19. junija piše: Nemški kancler Adolf Hitler je odlikoval z najvišjim redom predsednika vlade dr. Stojadinovića. Tako odlikovanja imata le še Mussolini in njegov zet Ciano.

Mila sodba. V Zagrebu so bili obsojeni fašistični-frankovski akademiki, ki so na zve-rinski način umorili mladega študenta Ljubičića. Glavni krivec je bil obsojen na 8 mesecev zapor, dva vsak na 6 in eden na 3 mesece.

Anglija hoče pomnožiti svoje vojne rezerve živil. Pričakovati je, da se bodo radi tega zvišale cene žita.

Ne bo Vam žal!

Prej nego kupite blago za obleke, kostume in plašče, obiščite

ČEŠKI MAGACIN - MARIBOR - Ulica 10. oktobra

kjer dobite blago neverjetno poceni.

Krojaške potrebščine!

Prodaja na drobno in veliko!

Iz popotne torbe

n. t.:

Na obeh straneh slovensko-hrvaške meje.

I.

Predno pridem k podrobnemu opisovanju razmer v krajih na eni in na drugi strani slovensko-hrvaške meje, moram opozoriti čitatelje na članek: »Težke prilike prekomurkog seljaštva«, ki ga je neki »Marko Hraščan, seljak iz Subote (Prekomurje) priobčil v »Seljaškem domu« od 20. maja t. l.

Ko je bil Dr. Lončar glavni tajnik slovenskega kmečko-delavskega gibanja je v tedniku »Slovenija« temeljito in dokumentirano odgovoril temu »Hraščanu«, ki si je upal trditi, da je Prekmurje hrvaška pokrajina. G. dr. Lončar se je tudi še pozneje zavedal, kako važno je vprašanje Prekmurja (Slovenske Krajin), zato je celo na sestanku, ki sta ga z g. dr. Doboviškom dne 11. aprila t. l. mimo vodstva sklicala v Zagrebu, prosil dr. VI. Mačka, predsednika HSS, da enkrat za vselej dementira (prekliče), da bi Hrvatje zahtevali Prekmurje za bodočo svobodno Hrvaško. Proti pričakanju g. dr. Lončar na svoje vprašanje ni dobil jasnega odgovora. Vse drugače jasen je bil g. dr. Maček pred letom in pol, ko se nekateri po Sloveniji razširjali govorice, da bo Belokrajina pripadla Hrvaški, kakor hitro bo oblast prevzel

dr. VI. Maček. Prišel je v Belokrajino in je na licu mesta demantiral (preklical) take in skčne govorice. To dr. Mačkovo izjavo je vodstvo HSS natiskalo celo na letak, ki je so več tisoč izvodih krožilo po Sloveniji. Še pred samimi 5. majskimi volitvami, ko smo se pogajali za skupen nastop, je g. dr. Maček odločno poudaril, da niti ne misli na to, da bi katero od slovenskih pokrajin zahteval zase. Okolnost, da bodo nekateri Hrvatje kandidirali v slovenskih okrajih, je pripisati izjemnim razmeram, v katerih živijo Slovenci, ki sami ne upajo ali ne morejo kandidirati. (Mesto g. dr. Lončarja je v Ljubljani kandidiral g. dr. Veselič iz Zagreba). To je bilo dr. Mačkovo načelno stališče takrat in prepričani smo, da se še danes ni spremenilo, kajti kak smisel bi imela borba hrvaškega naroda za narodno in socialno svobodo ter za enakopravnost vseh narodov te države, če svojemu zavezniku — slovenskemu narodu — Hrvatje ne bi priznali istih pravic ki jih zahtevajo za se.

Da so Prekmurci Slovenci, tega dokazovati sploh ni potrebno, kakor ni potrebno dokazovati, da so Zagorci Hrvati. Tudi opozicijonci Srbi in Črnogorci so 5. maja 1935. glasovali za listo dr. Mačka, pa nikomur ne pride na misel, da bi jih radi tega štel med Hrvatje, niti jih nikdo ne označuje za »Mačkovce«. Da si danes nek »Hraščan« dovoli. Ponoske Slovence ponujati Hrvatom, je pripisati žalostnemu dejstvu, da smo bili Slovenci po svojih voditeljih politično na raz-

polago pod Avstrijo kot »štajercijanci«, »šuštercijanci« in »nemškotariji« Dunaju, po prevratu kot »Jugoslovenci« Beogradu in zdaj kot »planinski Hrvati« Zagrebu. Hraščan ki prilik v Prekmurju sploh ne pozna, piše v tem svojem praznem trikolonskem članku: »Takove su to težke prilike kod nas u Prekomurju, pa to pišem zato, ne da se tužimo i jadamo, već da utješem onu braću seljake, kojima su prilike takve, kao in kod nas i da im rekнем, da nije bolje danas ni u našem nekad bogatom Prekomurju, a ujedno da im kažem i to, da čemo i mi prekomurski seljaci poći zajedno sa ostalim seljačtvom u borbu za naše seljačke slobode in socialne pravice, i da čemo s ostalim seljačtvom zaigrati bratsko kolo svj seljaci, organizirani u velikom hrvaškom seljačkom pokretu, jer znamo, da nam jedino naš seljački pokret nosi spas i bolju budućnost«. Hraščan konča: »Geslo: »Vjera u Boga i seljačka sloga«, neka bude naš cilj i putokaz i neka nas poput proroka vodi političkoj slobodi i socialnoj pravici pod čvrstom rukom dra Vlada Mačka«.

K zadnjim besedam samo to: »Nekad bogatom Prekomurju« so do 1918. leta gospodarili madžarski grofje, katerim so pod neznoznimi razmerami tlačili slovenski kmetje. Četudi je položaj prekmurskega kmeta danes zelo težaven, si pod nobenim pogojem ne želi nazaj časov, za katere se navdušuje Hraščan. Prvi cilj vseh Slovencev, kmetov, delavcev in izobražencev je, da dosežemo kot en narod svojo svobodo in enakoprav-

nost, šele potem »čemo s ostalim seljačtvom zalagati bratsko kolo, organizirani u velikom« — toda ne samo »hrvaškom« kakor član-kar propagira — pokretu«. Slovenski narod si bo sam izvolil, v kolikor si ga še ni svoje vodstvo, če tudi morda nekoliko manj »čvrsto«, kakor je hrvaško. — Slovensko ljudsko gibanje so bo borilo pod geslom: »Slovenijo Slovence«, dalje rama ob rami s hrvaškim narodnim gibanjem pod samostojnim, od zunaj neodvisnim vodstvom in ne bo nikdar dopustilo, da bi kdorkoli pod katerosibodi pretezo poskušal organizirati v Sloveniji podružice hrvaških ali pa srbskih strank. Kdor tega ne bo upošteval, bo naletel na odpor pri vseh Slovincih. Kakor Hrvatji ne dovolijo, da bi jim kdo predpisoval način njihovega političnega in kulturnega delovanja, tako se takim »predpisom« protivimo tudi mi Slovenci, ki kot kulturni narod vemo kaj nam je storiti. Odpadniki nimajo pravice, govoriti v imenu slovenskega ljudstva. »Roke proč od Slove-nije!« kličemo vsem tistim, ki mislijo, da bodo na račun Slovencev napravili kravjo kupčijo. (Nadaljevanje sledi!).

Izdaja konzorcij »Neodvisnost«. Urejuje in odgovarja Stanko Hiti, novinar v Mariboru. Tiska Mariborska tiskarna, predstavniki ravnatelj Stanko Detela.